

יישום הוראות החוק לצמצום השימוש במזומן

יוני 2019
חוזר מקצועי מספר 65/19

ברצוננו לעדכן, כי בחדשים האחרונים רשות המסים עורכת ביקורת בבתי עסק במסגרת בדיקת יישום הוראות החוק לצמצום השימוש במזומן, תשע"ח-2018.

נזכיר, כי החוק נחקק במרץ 2018 ונכנס לתוקף ב-1 לינואר 2019, כאשר מטרתו לצמצם את ההון השחור ולסייע במאבק בפעילות פלילית, לרבות פשיעה חמורה, העלמות מס, הלבנת הון ומימון טרור. החוק כולל, בין היתר, הגבלות על השימוש במזומן ובשקים וכן חובת תיעוד אמצעי תשלום ותקבול. ההגבלות חלות באופן גורף על כל אדם, תוך הבחנות נקודתיות על: עוסק, אדם שאינו עוסק, תייר, רואה חשבון ועורך דין, בעת מתן "שירות עסקי" ללקוח. בחוק נקבע, כי יוטל עיצום כספי או קנס מנהלי על מפרי החוק, בהתאם לסיווגם וכן עונשי מאסר בשל מעשי מרמה. עם זאת, בחוק קיימת תקופת הסתגלות - בתשעת החודשים הראשונים להפעלתו לא יוטלו עיצומים כספיים על מפרי החוק, אלא תימסר התראה בכתב (ובלבד שלא מדובר בהפרה חוזרת).

להלן תזכורת בנוגע לעיקרי הוראות החוק באשר לעוסק במסגרת עסקו

• הגבלות על השימוש במזומן

ה"תשלום במזומן" בוצע עבור:	סוג הפעולה עליה חלה ההגבלה במזומן	ההגבלה תחול כש"מחיר העסקה" גבוה מ-
עסקה במסגרת העסק	לתת ולקבל	11,000 ש"ח
עסקה עם תייר במסגרת העסק	לקבל	55,000 ש"ח
שכר עבודה, תרומה, הלוואה חריג: ההגבלה לא תחול על הלוואה שנותן גוף פיננסי מפוקח	לתת ולקבל	11,000 ש"ח
מתנה	לתת ולקבל	50,000 ש"ח

• הגבלות על השימוש בשקים

התשלום בשיק בוצע עבור:	סוג הפעולה עליה חלה ההגבלה במזומן	הפרה כשסכום השיק גבוה מ-
עסקה, שכר עבודה, תרומה, הלוואה, מתנה במסגרת העסק, בלי ששם מקבל התשלום בשיק נקוב בשיק כנפרע או כנסב, לפי העניין	לתת ולקבל	כל סכום
כל פעולה	להסב שיק ולקבל שיק מוסב, בלי ששמו ומספר זהותו של המסב נקובים בשיק	כל סכום

1 ראו חוזרנו 78/18.

נזכיר הגדרות עיקריות לגבי חוק זה:

- **עסקה** - מכירה או קנייה של נכס או מתן שירות או קבלתו.
- **מחיר העסקה** - התמורה שהצדדים לעסקה הסכימו עליה בעבור הנכס או השירות, לרבות מע"מ, מס קנייה ובלו וכן הוצאות נלוות לעסקה, שסוכמו עם מוכר הנכס או נותן השירות. אין זה משנה אם חלק מהתמורה שולם בשווה כסף.
- במכירת כמה נכסים - מחיר העסקה הוא מחירו של כל נכס בנפרד, אלא אם הוסכם בין הצדדים על מכירתם בעת ובעונה אחת.
- בעסקה מתמשכת לקבלת שירות - כל תשלום תקופתי ייחשב כמחיר העסקה.
- במכר של זכות שכירות שהתמורה משולמת מעת לעת, ולא לשיעורין - יראו כל תשלום שיש לשלם כמחיר העסקה.
- בעסקה שנושאה הוא מזומן, ובכלל זה הפקדה, משכירה, העברה, או המרה של מזומן - לא יראו את סכום המזומן כחלק ממחיר העסקה.
- **עוסק** - מי שמוכר נכס או נותן שירות במהלך עסקיו, לרבות מלכ"ר.
- **אדם שאינו עוסק** - לרבות עוסק שלא במסגרת עסקו.
- **תשלום במזומן** - סכום המשולם או הניתן במזומן, למעט סכום הנמוך מבין אלה:
 - סכום בשיעור של 10% ממחיר העסקה, מסכום המתנה, מסכום התרומה, או מסכום ההלוואה.
 - סכום של 11,000 ש"ח, או 50,000 ש"ח, לפי העניין.

עיצומים כספיים

- שיעור העיצום הכספי נגזר מסכום ההפרה (הסכום שאסור היה לשלם במזומן ו/או שיק), כדלקמן:
- סכום הפרה מ-0 ועד 25 אלפי ש"ח - 15%
 - סכום הפרה מ-25 אלפי ש"ח ועד 50 אלפי ש"ח - 20%
 - סכום הפרה מ-50 אלפי ש"ח ומעלה - 30%

יצוין כי:

- **הגבלות על השימוש במזומן לא יחולו בין קרובי משפחה, למעט תשלום במזומן עבור שכר עבודה (קרוב משפחה: בן זוג, הורה, הורה הורה, בן, בת, אח, אחות וילדיהם, נכד או נכדה ובני זוג של כל אחד מאלה וכן כל אדם אחר הסמוך על שולחנו).**
 - **ההגבלות על השימוש במזומן יידחו ל-3 שנים לגבי:**
 - תושב יהודה שומרון ועזה שאינו אזרח ישראלי.
 - אזרח ישראלי הנותן/ המקבל תשלום במזומן לתושב/ מתושב יהודה שומרון ועזה שאינו אזרח ישראלי.
- עם זאת, במסגרת החוק, התווסף סעיף לחוק לאיסור הלבנת הון, לפיו אזרח ישראלי חייב לדווח לרשות לאיסור הלבנת הון בהתקיים התנאים הבאים: נתן או קיבל תשלום במזומן מתושב יהודה שומרון ועזה שאינו אזרחי ישראלי; התשלום/תקבול הינו בעבור: עסקה/ שכר עבודה/ תרומה/ מתנה/ הלוואה, שמחירה עולה על 50,000 ש"ח (בחוק איסור הלבנת הון מפורטים מועדי הדיווח, מען הדיווח והפרטים שיש לדווח עליהם).

לחזור מצורף נספח הכולל דוגמאות מספריות להמחשת יישום החוק.

בדבר שאלות נוספות ניתן לפנות לרו"ח יוסי שלם, בטלפון: 03-6382845, yosys@mbtcpa.co.il

נספח - דוגמאות מספריות להמחשת יישום החוק

מחיר עסקה בעסקה מתמשכת לקבלת שירות

- הסכם עם חברת ניקיון לקבלת שירות למשך השנה הקרובה במחיר 12,000 ש"ח, כאשר בסוף כל חודש מתבצע תשלום חודשי בסך 1,000 ש"ח - יראו את התשלום החודשי בסך 1,000 ש"ח כמחיר העסקה.
- הסכם עם חברת ניקיון לביצוע עבודת ניקיון מיוחדת וחד פעמית בסך 10,000 ש"ח ב-5 תשלומים של 2,000 ש"ח כל תשלום - יראו כמחיר העסקה את הסכום של 10,000 ש"ח.

סה"כ תשלום אפשרי במזומן

- במחיר עסקה עד 11,000 ש"ח - ניתן לשלם את כולו במזומן.
 - במחיר עסקה שמעל 11,000 ש"ח ועד 110,000 ש"ח - התשלום במזומן ייקבע לפי 10% ממחיר העסקה (אשר ייחשב לנמוך מ-11,000 ש"ח) - בין 1,100 ש"ח לבין 11,000 ש"ח.
 - במחיר עסקה שמעל 110,000 ש"ח ניתן לשלם במזומן עד 11,000 ש"ח שכן סכום זה נמוך מ-10% ממחיר העסקה.
- לדוגמה, כאשר מחיר העסקה כולל מע"מ הינו 10,990 ש"ח ניתן לשלם את כל מחיר העסקה במזומן, אולם כאשר מחיר העסקה הינו ב-11 ש"ח יותר, כלומר 11,001 ש"ח - ניתן לשלם רק 1,100 ש"ח במזומן.

תשלום במזומן ועיצום הכספי

- עוסק שילם 80,000 ש"ח לעוסק אחר - הסכום שיוחרג וייחשב כאילו לא שולם במזומן - הנמוך מבין 8,000 ש"ח $[10\% \times 80,000]$, לבין 11,000 ש"ח.
- הסכום הנמוך יותר הוא 8,000 ש"ח ולכן ייחשב כאילו העוסק שילם במזומן 72,000 ש"ח $[80,000 - 8,000]$

הקנס: 21,600 ש"ח $[30\% \times 72,000]$

- עוסק שילם 150,000 ש"ח לעוסק אחר - הסכום שיוחרג וייחשב כאילו לא שולם במזומן - הנמוך מבין 15,000 ש"ח $[10\% \times 150,000]$, לבין 11,000 ש"ח.
- הסכום הנמוך יותר הוא 11,000 ש"ח ולכן ייחשב כאילו העוסק שילם במזומן 139,000 ש"ח $[150,000 - 11,000]$

הקנס: 41,700 ש"ח $[30\% \times 139,000]$

- בעל עסק מוכר ללקוח פרטי מוצר במחיר 10,000 ש"ח לפני מע"מ ומקבל על חשבון מקדמה בשיעור 20% במזומן.

"מחיר העסקה" - 11,700 ש"ח $[10,000 \times 1.17]$

הקנס: 176 ש"ח (הן על המוכר והן על הקונה)

שולם במזומן: 2,340 ש"ח $[20\% \times 11,700]$

לא ייחשב ל"תשלום במזומן": 1,170 ש"ח $[10\% \times 11,700]$

קנס: 176 = $15\% \times 1,170$ ש"ח $[2,340 - 1,170 = 1,170]$